ARMENIA. Journal en langue Arménienne fondé à MARSEILLE en 1886

ԱՐՄԱՆԻԱ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԱՊԱՖԱԿՉԱՆ ԵՒ ԱՅԼ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ամբողջ 34րդ տարիշրջանի (1918 օգոստոս–1919 յուլիս) բաժնորդագինն է 20 ֆրանգ. Թիւրքիոյ և Պարսկաստանի համար 10 ֆրանգ, կամնիկ։ Ամսական բաժնորդագինն է 2 ֆրանգ. Թիւրքիոյ և Պարսկաստանի համար 1 ֆրանգ.։ Նամակ կամ դրամ ղրկել այս հասցէով.

M. PORTOUKALIAN
Directeur du journal *Armenia*
MARSEILLE (France)

ԼԴ ՏԱՐԻ
Թիւ 27

1919 ՓԵՏՐՎԱՐ 5 Դշ.
(Հ. Տ. 1919 Յունվար 23)

ՊԱՏՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը երէկ, հարկ համարի, հատուցելով և դամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն ղրկուած գրութիւնները։ Պարտաւոր չէ վերադարձունել չհրատարակուած ձեռագիրները։

Յանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով։

Յանուցման 1 միլիակ գիրը 1 սանտիմ կարժէ. 1 գլխագիրը 2 սանտիմ։

Les annonces en français et en arménien sont reçues au bureau de la Rédaction : Place Alexandre-Labadié ,17

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Հայաստանի Պատուիրակութեան Մարսէյլ հասնիլը. — Անոնք եւ մենք. — Նամակ Լիքանանէն (Ջուրի). — Նամակ Իտալիան (Հռոմ). — Պատուիրակներ Խարիզի հայ Համագումարին համար. — Փարիզի խորհրդաժողովին մէջ Հայ ազգէն պատուիրակ չլինելուն դէմ բողոք. — Հայաստանի արձագանգ մը Մոնդէ Փարլօի մէջ. — Տեղական. — Յանուցումներ։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՄԱՐՍԷՅԼ ՀԱՍՆԻԼԸ

Անցած ուրբաթ օր կ. պոլսէն չոգենաւով Մարսէյլ հասաւ Հայաստանի Հանրապետութեան Պատուիրակութեան նախագահը Տիար Ա-ւետիք Ահարոնեան, որ միանգամայն նախագահն է Ազգային Միութեան Հովանիին տակ Նորոգ Հաստատուած Հայ Հանրապետութեան երեսփոխանական Ժողովին, իրեն ընկերացած է իրեւ քարտուղար Տ. Տիգրան Միրզայեանց, երկար Ժամանակէ ի վեր վաճառականութեամբ և հիւպատոսական պաշտօնով Մարսէյլի մէջ հաստատուած Տ. Սիմէոն Միրզայեանցի երէց որդին, որ 9 տարիներէ ի վեր Ֆրանսացւոյ մակնած էր և կովկասու Հայաստան կը գոնուէր։ Տ. Ա. Ահարոնեանի կընկերանայ նաև Տ. Բիւրակեան, մասնագէտ հողագործն ու երկրաչափը, որ յատկապէս ուսումնասիրած է Հայաստանի բուսական և հանքային վիճակը և Հայաստանի Հանրապետութեան կողմէ մասնաւոր պաշտօնով ղրկուած է Եւրոպա, հողագործական գործիքներ և դիպանոեսական ու այլ դիւրութիւններ ձեռք բերելու համար ի նպաստ Հայաստանի հողագործական ու անտեսական վիճակի վերականգման ու բարգաւաճման։

Պատուիրակութեան միւս անդամները որոնք գիտ կ. պոլիս կը մնան և քիչ օրէն կը հասնին Մարսէյլ, հետեւեալներն են. Տիարներ Միքայէլ Բաբալեանեան, բժիշկ Համազասպ Օհանջանեան և գործավար Ղուլդան Ղուլեան որ իրրև դինուորական խորհրդական ընկերակցած է Պատուիրակութեան այս բոլոր անդամները Բաթումէն յատկապէս իրենց տրամադրութեան տակ դրուած անգլիական չոգենաւով մը կ. պոլիս եկած են, անգլիական տեղային իշխանութիւնների կողմէն ամէն դիւրութիւններ իրենց ընծայուելով։

Բնական է որ երբ իմացուեցաւ թէ Հայաստանի Նորահաստատ Տէրութեան կողմէն պատուիրակութիւն մը եկած է Մարսէյլ, փարիզի խորհրդաժողովին ներկայացնելու համար իր պահանջներ - ինչ որ ամերիկան ֆրանսերէն օրաթերթերը փութացած էին հրատարակել, Հայ գաղութը ուրախութենէն յուզուած իրար անցաւ և չատեր փութացին պատուիրակներ օթեանած Splendid Hôtel այցելու և Հայաստանէն տեղեկութիւններ առնելու։

*Մարսէյլի Ազգային Միութեան կարգադրութեան հաւնմամբ, անցած շաբաթ օր (փետրվար 1), կէսօրին, «Սրլանտիա Օթել»ին մէջ Հայաստանի պատուիրակութեան անդամներին պատուաճաշ մը տրուեցաւ որուն սեղանակից կը գտնուէին գաղութիս անդամներէն 30ի չափ Հայեր։ Աղանդերի միլոցին, Պրժ. Տ. Աբէլ արեղայ Աբրահամեան բաժակառաջարկեց Տ. Ա.Ահարոնեանի կեանց այնպիսի խօսքերով որ ամէնքի սրտէն կը բխէին և անոնց զգացումներ կը ներկայացնէին այդ հանդիսաւոր րոպէին։ Տ. Ա. Ահարոնեան ի պատասխան ճառ մը խօսեցաւ որ յուզեց և ոգևորեց ներկայները որոնք հայրուած ու կարծես բոլորովին աչք ու ականջ կարած կընդրէին իր խօսքերին, բառ մը անգամ փախցնել չուզելով։ Այդ տպաւորութեան տակ խօսեցան նաև կարճ բայց սրտաբուխ ոգևորութեամբ Տիարներ Յ. Սահակեան (Ազգային Միութեան ատենապետ), Մ. Փորթուգալեան, Ա. Սալըրեան և Հայաստանի Պատուիրակութեան քարտուղար Տ. Տիգրան Միրզայեանց։ Այս վերջինը խօսեցաւ իրեւ անգամ Մարսէյլի Հայ գաղութին, ինչ Մարսէյլ ծնած և ապրած լինելով։ Երկար կը լինէր պատմել խօսուածները և ոգևորութիւնը ի տես և ի լուր Հայաստանի Տէրութեան կողմէն եկած պատուիրակութեան մը. ժանկութենէն ի վեր ամէն Հայի երազը այժմ իրականութիւն դարձած կըտեսնուէր. Հայաստան անկախ տէրութիւն մը ունենալով՝ Հանրապետութեան մը ձեւով որ ունի կազմակերպուած իր նախարարութիւնը, իր Ազգային խորհրդարանը և առ այժմ 30000 հոգիէ բազկացած զօրաբանակ մը 2 միլիոնի չափ ժողովուրդներով, արդէն իսկ իր իշխանութեան տակ ունենալով ոչ միայն երեանը (ինչպէս հրատարակուած էր ասկէ առաջ), այլև Ալեքսանդրապոլը, կարսը, Լոռիի նահանգը և այլն։ Տ. Աբէլ արեղայի գոհարանական մտքով մը, որին յոռնկայս ունկնդրին սեղանակիցները, վերջ տուաւ ճաշկերոյթին և յայտարարեցաւ որ երեկոյեան ժամը 8½ին Տ. Ա.Ահարոնեան բանախօսութիւն մը պիտի ընէ Մասիկա սրահին մէջ, Ազգային Միութեան կարգադրութեան հաւնմամբ։ Բայց ներկաները կարծես կը դժուարանային հեռանալ տակաւին, այնպէս անյագաբար կուռկրծդրէին Տ. Ա.Ահարոնեանի հայատէն բերած տեղեկութիւններին, ինչպէս կրսեր Տօգդ. Պաղտասարեան, Ազգային ոճոի օր մը դարձած էր այդ չաբաթ օրը և կը դժուարանային եւ թաղ իրենց գործերով զբաղիլ։ Միջանկեալ բանք որ Հայաստանի Հանրապետութեան թիւրքիոյ հետ դաշն կիր մը կնքած լինելը կ. պոլսի մէջ խստահաճ իրը թէ ընծաները թիւրք լրագրի մը խմբագրութեան, բոլորովին ահիմն և չինծու աուտեր հանդիսարթիւրքերը ապրեցած են յատկապէս միտքերը պղտորելու համար, ոչ մի պաշտպիր չկայ թիւրքերի հետ կնքուած։

Զնայելով որ չաբաթ կէսօրէն յետոյ օդը փոխուեցաւ և սաստիկ ձիւն մը սկսաւ գալ (որ անսովոր բան մ'է Մարսէյլի մէջ) և բաւական ժամանակ չէր եղած մէնքին իմացնելու, Սալոն Մասիլիայի մէջ 200իմօտ Հայերիրագումարեցաւ ամենայն ժամի չափ խօսեցաւ Տ.Ա. Ահարոնեան, այս անգամ ներկայացնելով Հայաստանը ոչ միայն իրեւ Արցունքի հովիտ մը, այլ և Հայութեան վերջին ապահանի պատիւ բերող հերոսամարտի ասպարէզ մը, որով յաջողած են վերականգնել Հայաստանի անկախ պետութիւնը։ Տ. Ա. Ահարոնեանի պերճախօս ատենաբանութիւնը յաճախ կընդմիջուէր որոտալին ծափահարութիւններով։ Անոր խօսքեր կազդէին թէ՛ սրտի և թէ՛ մտքի։ Կը յուզէր և կը հմայէր։ Մեր լրագրի փոքր դիրքը չ'ոյլատրեր ամփոփել այստեղ անոր ոգեւորիչ երկար բանախօսութիւնը. կուտանք այստեղ միայն շատ կարճ ամփոփում մը անոր տուած տեղեկութիւններէն։

Հայաստանի պատուիրակութիւնը երկուշաբթի երեկոյ ժամը 6½ի գնացքով մեկնեցաւ Մարսէյլէն փարիզ։

Ա. Ա.Հարոնեանի ճառը

Սիրելի հայրենակիցներ,

Ներեցէք որ ասեմ թէ գաղութները անջատուած լինելով մայր հայրենիքից, մոռացել են թէ իրենք զաւակներն են այն ժողովուրդի որ ծնաւ իր մշակները, իր մտաւորականները, իր դիւցազները. յարգանքը մեզի չէ այլ ժողովուրդին, այն ցեղին որ, ինչպէս ասաց մեր սքանչելի Զաւարեանը, կանգուն կը մնայ այնքան որքան կանգուն է Արարատը։

Ես ձեզի տառապանքի երգը չէ որ պիտի ասեմ այժմ, ես ձեզ պիտի խօսեմ ազատ, անկախ Հայաստանի կեանքից որի զաւակն եմ ես։

Ես տեսայ այն քաղաքը, Երեւանը, որ մայրաքաղաքն է մեր Հանրապետութեան, ես տեսայ հայ դրօշը, ես տեսայ հայ բանակը եւ նախարարները, ես տեսայ մեր բանակը, յաղթական բանակը. ես տեսայ մանաւանդ այն ժողովուրդը որ քաղցից տառապել է եւ սակայն իր պետութիւնն է ստեղծել։

Ես կուզէի որ ոչ միայն դուք, այլ ամբողջ աշխարհը գիտենար որ այս ժողովուրդը ինչպիսի վագրի յուիչքով է շինել իր անկախութիւնը. ես կուզէի որ դուք գիտենայիք թէ ինչպիսի հերոսամարտ է տեղի ունեցել մեր երկրի մէջ։

Սերպիա, Ռումանիա, նոյն իսկ բաստան, ուրիշ տէրութիւնների աջակցութեամբ գտան իրանց ազատութիւնը. իսկ մեր ժողովուրդը միս մինակ մնացած, իր ներքինյաժով միայն վաստկեց իր ազատութիւնը։

Այստեղ բանախօսը յիշատակեց հերոսամարտի վերաբերեալ հիանալի և ոգևորիչ դրուագներ. պատմեց թէ ինչպիսի նորահաս պատանիներ յառաջ էին նետւեր և խումբեր վարեր ու ահռելի դող պատճառեր թիւրքերին. յիշեց Ղարաբաղցիների,

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԻՄ ՊԵՏԻԿ

Անդրանիկ իմ Պետիկ,

Ես ուզում էի քեզ գրել ամբողջ մի գիրք, որ դու կարդայիր ու հասկանայիր, թե ինչ է կատարվում մեր շուրջը, ինչ է կատարվում մեր հայրենիքում, ինչ է կատարվում ամբողջ աշխարհում, որ դու էլ գիտեն

ԱՐԱՐԱՏ

Հրատ. 26 յունիսի 1919

Կ՝ուրախանայ որ կրնայ գործակցիլ ազգային նպատակներու համար ընդհանուր ժողովին հետ, միայն թե ժողովը ինքնին ներկայացնէ ամբողջ ազգը, եւ ոչ թէ միայն մէկ կուսակցութիւն։ Ընդհանուր ժողովը պէտք է ունենայ ներկայացուցիչներ Հայաստանի բոլոր գաւառներէն, Կովկասէն, Պարսկաստանէն, Եգիպտոսէն, Ամերիկայէն եւ Եւրոպայէ

ՏԵՂԱԿԱՆ

Մարսէյլ, 24 Յունվար 1919

Բրքերու եւ տարագրեալներու համար

«Արմէնիա»ի 25րդ թիւրն մէջ արդէն ժամանման դրուած էր Դուրեան Սրբազանի եւ իր ուղեկիցներու իպատիւ տրուած հացկերոյթի միջոցին հանգանակութեան մը բացուիլը, ի նպաստ հպրիւր հազարաւոր որբերու եւ տարագրեալներու։ Սոյն հանգանակութիւնը շարունակելու համար տեղւոյն վրայ կազմուեցաւ նմանապէս յանձնախումբ մը հետեւեալ անձերէն. Տեարք Յ. Սելեան, Յ. Գալֆայեան, Յ. Տօնիկեան, Ա. Սալբեան և Ա. Թորոսեան։ Յանձնախումբս իր առաջին նիստը ունենալով, պաշտօններու բաշխումը կատարեց հետեւեալ կերպով.

Տիար Յ. Սելեան՝ ատենապետ
» Ա. Թորոսեան՝ ատենադպիր
» Յ. Տօնիկեան՝ գանձապետ։

Յանձնախումբս ի պատիւ Դուրեան Սրբազանի և իր ուղեկիցներու տրուած հացկերոյթի միջոցին հանգանակուած 19020 ֆրանկ ընդհանուր գումարին ցանկը հրատարակութեան տալով, կոչ կընէ միանգամայն զաղութիս Յիացեալ անդամներուն, հետաւոր թէ մօտաւոր բոլոր սրտցաւ ազգայիններուն, լիակատար բերել իրենց բաժինը սոյն չափազանց կարեւոր հանգանակութեան։

Անելորդ պիտի ըլլար շեշտել դրամին կարեւորութիւնը. հայ ժողովուրդի ճակատագրական այս անպատմելի աւազականքը, ոչ միայն վշտով և դառնութեամբ համակեց Հայաստանի ցիրուցան և աշխարհիս ծայրերը ցրուած Յիացեալ զաւակներու սրտերը, այլ և լեռներ ու ձորեր դղրդացուց։

Խօսքերը և գրուած սրտառուչ կոչերը չեն որ պիտի մղեն մեզ դէպի պարտականութիւն, քանի որ մարդկային կարողութիւնները իսկ չեն բաւեր պատկերացնելու գործուած հեռուներ այնպէս ինչպէս որ է իրականութեանը մէջ, այլ հարիւր հազարաւոր որբերու և տարագիրներու ապիրատ ապագան է որ մեզ պէտք է մղէ դէպի գործ, օգնութեան ձեռք կարկառելու համայնութեան խեղճ բեկորները սուվէն և քշտաութիւնէն փրկելու համար։

Ի դիմաց հանգանակիչ Յանձնախումբի
Ատենապետ
Յկ. ՍԵԼԵԱՆ

Ատենադպիր
Ս. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Դրամ կարելի է ղրկել Ատենապետի հասցէով
Monsieur H. Selian. 36, rue Nicolas Marseille
կամ գանձապետի հասցէով
H. Donikian. 21, rue Chevalier Roze

—

Ա. ցանկ հանգանակութեան

Տեարք	Ֆր.
Յամաճեան եղբարք	2000
Մ. Թէքէեան	2000
Կիւլպէկեան Արտաշէս եւ Ադմենակ	2000
Սալբեան Ադմենակ եւ Հայկ	2000
Փափագեան եղբարք	2000
Յարգիս Էօքսիւզեան	2000
Սարգիս Կիւմշեան	1000
Յկը. Զէյէեան	1000
Յովհաննէս Գալֆայեան	1000
Յկը. Սելեան	500
Միսակ Գայթանճեան	500
Գարեգին Շահլամեան	500
Ղազար Զպուքեան	500
Կ. Եզեկիէլեան	500
Յկը. Տօնիկեան	500
Յ. Կիւլէսէրեան	200
Հայկ Ճէռանեան	200
Նարինեան	200
Ղեւոնդ Տօնիկեան	100
Բ. Մրտիկեան	100
Ա. Թորոսեան	100
Աբէլ արեղայ Աբրահամեան	50
Վարդան վահունի	50
Մինաս Չերազ	20
Գումար առաջին ցուցակի ֆր.	19020

Մարսէյլ, 24 Յունուար 1919

Լիքս, 31 յունուարի 1919

Լսելով, որ Մարսէյլի ազգային-ներից ոմանք փափագելով որ ես վերստանձնեմ Մարսէյլի հոգևոր հովուութեան պաշտօնը՝ ձեռնարկած են գործ. Ընդհ. ժողովոյ մը գումարման, հարկ կհամարեմ յայտարարել, որ այդ ձեռնարկն ապարդիւն է, քանի որ ես արդէն ընդունած եմ Լոնդոնի հայ եկեղեցւոյ հոգաբարձութեան հրաւէրը և մօտ օրերս պիտի մեկնիմ։

Աղօթարար
Աբէլ աբ. ԱՐՐԱՀԱՄԵԱՆ
Միաբան Ս. Էջմիածնի

* * *

Ինչպէս կիմացուի վերոգրեալէն, Մարսէյլի հոգևոր հովիւ Աբժ. Տ. Աբէլ արեղայ Աբրահամեան Լոնդոնի Հայերի հոգևոր հովիւ ընտրուած է և քիչ օր յետոյ կը մեկնի Մարսէյլէն իր նոր պաշտօնավայրը։

Տ. Աբէլ արեղայի մեկնումը թէ՛ տխրութիւն և թէ՛ ուրախութիւն կը պատճառէ մեզ։ Տխրութիւն կը պատճառէ մեզ իբրև Մարսէյլցի որովհետև Մարսէյլը կը զրկուի զարգացած և գործօն եկեղեցականի մը ներկայութենէն, երբ այստեղ ըսկսաւ իր հոգևոր պաշտօնավարութիւնը, նախ ձեռնարկեց Մարսէյլի հայ ժողովրդի վիճակագիրը պատրաստել (ինչ որ մինչև յարդ դրի առնուած չլինելով յայտնի չէր), պիտի նայու համար թէ քանի՞ հայ կայ Մարսէյլի մէջ, ի՞նչով կը զբաղին և ի՞նչ կարող են ընել և այլն։ Յետոյ հայ զաւակներուն հայերէն լեզուն սովրեցնելու համար վարժարանի մը բացման մասին հոգաբարձութեան հետ խորհրդակցութիւններ ունեցաւ և առաջարկ մը ղրկուեցաւ Ընդհ. ժողովին. սակայն այդ միջոցին զանազան միջադէպեր երևան գալով, վարժարանի մը բացման առաջարկը թաղուեցաւ ուրիշ խնդիրների տակ պղտկանութեան տակ։ Տառապեալ ներ, թշուառներ, դիմելով հոգևոր հովուին, փոքրիշատէ իր ալակցութիւնը կը վայելէին նիւթապէս կամ բարոյապէս և այլն։ Նոյն իսկ անոնք որ ինչ ինչ խնդիրների մէջ իրեն տարաձայնիք երևցան, դովաբանած են իր արժանիքները որովհետև Տ. Աբէլ արեղայ ցոյց կուտար իր զորձունէութեամբ որ պատարագ ընելու, մեռել թաղելու և լոկ սլպիսի ծիսակատարութիւնների համար չէ եղած հոգևոր հովիւ։

Մինոյն ժամանակ ուրախութիւն կը պատճառէ մեզ Տ. Աբէլ արեղային Լոնդոնի հովիւ ընտրուիլը որովհետև յառաջացում մը կը նշանակէ այդ։ իր ուսումը Սիւրիոյ մէջ յառաջ տանելով, Զուրիխի համալսարանէն իբրաւաբանութեան տոգորոսի վկայագիրն առանալէ յետոյ, իր հոգևոր հովուութեան առաջին պաշտօնավարութիւնը Ֆրանսայի երկրորդ քաղաքին, Մարսէյլի մէջ սկսած, և այժմ բարձրացած է Անգլիոյ մայրաքաղաքի հոգևոր հովուութեան պաշտօնին, որչափ ալ առժամանակեայ լինի Եւրոպայի մէջ իր պաշտօնավարութիւնը, — որովհետև խաղաղութեան կնքուժէն յետոյ երբ հաղորդակցութիւնները և ճանապարհները վերաբացուին, հաւանական է որ վերադառնայ իր մայրավանքը Ս. Էջմիածին, — այսու ամենայնիւ, Եւրոպայի անգլիախօս, Ֆրանսախօս և գերմանախօս մասերին մէջ փոքրիշատէ ժամանակ անցուցած և հայ գաղութները ի մօտոյ իր ուսումնասիրած լինելը այնպիսի հազուագէպ առաւելութիւն մը պիտի հազուագէպ առաւելութիւն մը պիտի լինի որ Տ. Աբէլ արեղայ առիթ մը կրնայ իր առջև բանալ Հայաստան ի հաներպետութեան արդի մայրաքաղաքը դառնած ժամանակ, իբրև հմուտ, հայրենասէր և փորձառու եկեղեցականի մը՝ աւելի բարձր պաշտօններով օգտակար դառնալու համար հայ ժողովուրդին։

ՕՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

Carte ethnographique de l'Arménie, dressée par K. J. Basmadjian. Paris. 1919

(Հրապարակ եւած է Հայաստանի ազգագրական քարտէսը որ Հայ Ազգային Պատուիրակութեան կողմէ յանձնարարուած էր պատմութեան և աշխարհագրութեան ուսուցիչ Տ. Կ. Ց. Բասմաճեանի, խաղաղութեան Համաժողովին ներկայացնելու համար։)

Կարելի է ստանալ նաև Ադմենիան գրասենեակէն։ Գինն է Մարսէյլի մէջ 10 ֆր. և 50 սնդմ.։ Մարսէյլէն դուրս 11 ֆր.։

Պէտք է փութալ ստանալու համար որովհետև սակաւաթիւ օրինակներ միայն տպուած են և քիչ ատենէն կրնայ հազուագիւտ դառնալ։

Carte de Cilicie et de ses environs. Dressée par K. J Basmadjian. Paris. 1918. Echelle de 1:800.000.

(Կիլիկիոյ ընդարձակ եւ մանրամասն քարտէզը. գծագրուած Տ. Կ. Ց. Բասմաճեանէ եւ փորագրուած Փարիզի մէջ Ֆրանսերէն տառերով։ Գլխաւոր քաղաքներուն անունները հայերէն տառերով ա տպագրուած են)։ 5,50 (6 Ֆր.)

Carte de l'Arménie ancienne. Dressée par K. J. Basmadjian, professeur d'histoire. Paris 1916.

(Հայաստանի պատմութեան ղեկը ընթացքը պէտք է հետազբոսիլ նաև հին Հայաստանի քարտէսով որովհետև պատմութիւնը առանց աչխարհագրութեան չէ կարելի դիւրաւ ըմբռնել։ Բոսմաչեան այդ մասին դիւրութիւն ընծայած է այժմ հրատարակելով հին Հայաստանի ժամանակին և միանգամայն խնամով պատրաստած քարտէս մը։)

Գինն է Մարսէյլի մէջ 75 սանտիմ, Մարսէյլէն դուրս 85 սնդմ.

ՆՈՒԻՐԵԼԻ ԳԻՐՔԵՐ

Գանթարեան — Բառգիրք Գաղղիերէն-Հայերէն Տաճկերէն Հայատառ. Հրատարակեալ Բ. տպագրութիւն. 1912։ Մանրատառ երկհիւրեան 1238 երեսներէ բաղկացած ստուար գործ մը։ Ֆրանսերէն իւրաքանչիւր բառի հնչումը հայերէն տառերով ալ դրուած է։ Գինն 8 ֆրնգ. 50 սնդմ.։ Մարսէյլէն դուրս՝ ճանապարհածախքով 9 ֆր. և 75 սնդմ.։ Յանձնարարուած (recommandé) ծրարով 10 ֆր.։

Frédéric Macler. — Autour de l'Arménie. 1917. (Ա.րեւելեան լեզուների վարժարանին հայերէն լեզուի դասախօս Տ. Ֆրէտերիք Մագլէրի այս նոր երկասիրութիւնը չատ յարմար ժամանակ մը լոյս կը տեսնէ, հայ ազգը ծանօթացնելու համար զանազան տեսակէտներով։ Մեր ազգի գրականութեան, հին ու նոր պատմութեան, հայկական հարցին, զանազան երկիրներուն և ի միջի այլոց Ֆրանսայի մէջ ևս Հայերի կատարած նշանաւոր և օգտակար դերերին, Թիւրքիոյ Հայերի Ազգային Սահմանադրութեան և հայկական այլ կարևոր խնդիրներուն վրայ հմուտ ուսումնասիրութիւնների հաւաքածոյ մ'է, հայագէտ և հայկական գործերուն յատուկ ֆրանսացիի մը գրչով դասաւորուած։ Գրքին սկիզբը դրուած է Ա.րեւելեան կենդանի լեզուների Ազգային վարժարանին մէջ հայերէն լեզուի դասախոսութեան սկզբնաւորութեան հարիւրամեակին առթիվ խօսուած ճառ մը որ Նափոլէոն Ա.ի ժամանակ սկսուած և մինչև մեր օրեր չարունակուող այդ դասախոսութեան պատմութիւնը կընէ, որի ընթերցումը ինչպէս Ֆրանսացիներին նոյնպէս և ամեն Հայի համար չատ հետաքրքրքրաշարժ է։ Ա.յդ ճառը միայն, որ ուրիշ գիրքերի մէջ չգտնուիր և չատ կարևոր է կարդալ, գրքին 65 երեսները գրաւած է։ Գիրքը կը պարունակէ նաև Հայերի մասին հրատարակուած ֆրանսերէն հին ու նոր գիրքերի բաւական երկար ցանկ մը, ու նեռալ փափաքողներին դիւրութիւն մըրաւած լինելու համար։

Ջերմապէս կը յանձնարարենք մեր ընթերցողներուն ունենալ այս գիրքը, թէ կարդալու և թէ Ֆրանսացիներին կարդացընելու համար։ Գին 4,50 (5 ֆր.)։

ՏՆՕՐԷՆ — ՏՊԱՐԱՆ
Ս ՓԱՓԱՂԱՃԵԱՆ
ՄԱՐՍԷՅԼ

Հաւքաւ Տպարան Մ. Փափազեանի
Le Gérant : Frédéric CARRIÈRE
Marseille. — Imprimerie du Midi